

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

на тему: **«ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА ГАЛУЗІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ
ТОВ «ПУРАТОС УКРАЇНА»)»**

Виконавець:

студентка факультету міжнародної
економіки, гр. 64

Черкез Алла Сергіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри МЕВ

Уханова Інна Олегівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Сучасна світова система ринкового господарства характеризується, з одного боку, відкритістю національних економік багатьох країн світу як прояв об'єктивного процесу глобалізації світового промислово-господарського комплексу, а з іншого боку, в ній відбуваються закономірні процеси жорсткого загострення міжнародної конкуренції. Враховуючи той факт, що українська економіка є складовою частиною світового господарства, її неминуче торкаються всі процеси, тенденції та закони притаманні світовій економіці. Результатом цього є відчутне загострення міжнародної конкурентної боротьби як на вітчизняному ринку харчової промисловості так і на зовнішніх ринках харчової продукції. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства є однією з найважливіших категорій ринкової економіки, яка характеризує його здатність адаптуватися до умов конкурентного середовища. Проблеми підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств на внутрішньому і на міжнародних ринках є важливими як у сучасних умовах, так і в майбутньому, зважаючи на значенням, яке має промисловість у структурі національної економіки.

Визначальним чинником успішної участі в сучасних конкурентних умовах є забезпечення високого рівня міжнародної конкурентоспроможності та ефективне управління нею, що дозволить відстояти провідні позиції виробників, а саме ТОВ «Пуратос Україна». Актуальність теми підкреслюється тим, що харчова промисловість є однією із бюджетоутворюючих галузей в Україні. Умови існування вітчизняної промисловості, з одного боку, надають перспективи для її поширення та зростання, а з іншого – потребують значних зусиль для подолання негативних рис, притаманних країнам із ринковою економікою, що знаходиться на стадії формування.

Комплексний підхід до формування та оцінки конкурентоспроможності підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку досліджено у роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених: М. Портера, Ю.Г.Козака, І.З.Должанського та Т.О.Загорної, Р.А. Фатхутдинова, Х. Чанга, І. Йенга, Дж. Бендера, Т. Ванга та ін. Але не всі аспекти щодо формування міжнародної конкурентоспроможності підприємств харчової галузі висвітлено докладно.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою дослідження є на основі аналізу міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна» розробити рекомендацій щодо її підвищення.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні **завдання**:

- дослідити сутність та особливості формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- узагальнити чинники впливу на міжнародну конкурентоспроможність підприємства галузі харчової промисловості;
- узагальнити методичні підходи до визначення рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристика ТОВ «Пуратос Україна» як суб'єкту міжнародних конкурентних відносин;

- здійснити аналіз чинників міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна»;
- проаналізувати стан та показники міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна» на ринку товарів харчової промисловості;
- запропонувати шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна».

Об'єктом дослідження є міжнародна конкурентоспроможність ТОВ «Пуратос Україна» та шляхи її підвищення.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні рішення щодо підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна».

Методи дослідження. Методологічною основою кваліфікаційної роботи є теоретичні положення економічної науки та праці вчених-економістів в галузі міжнародної конкурентоспроможності підприємств. При написанні роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, економіко-математичні методи (регресія), SWOT-аналіз, метод «4P», радар конкурентоспроможності. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи проаналізовано монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки, внутрішня звітність ТОВ «Пуратос Україна».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменування). Загальний обсяг роботи становить 121 сторінку. Основний зміст викладено на 112 сторінках. Робота містить 33 таблиці, 30 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано тези: Черкез А.С. «Методичні підходи до визначення міжнародної конкурентоспроможності підприємства» // Міжнародна науково-практична конференція “Економіка, облік, фінанси та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку”, 28 жовтня 2020 року. м. Полтава, Україна., обсяг 0,3 авт.арк.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»** досліджено сутність та рівні міжнародної конкурентоспроможності підприємства, визначаються чинники, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність підприємства харчової галузі та методичний апарат визначення та оцінювання її рівня.

У другому розділі **«АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ПУРАТОС УКРАЇНА»** проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Пуратос Україна», здійснено аналіз впливу

чинників, що сприяють та заважають формуванню конкурентних переваг підприємства на міжнародному ринку. Проведено оцінку рівня міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна», побудовано радар міжнародної конкурентоспроможності.

У третьому розділі **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ПУРАТОС УКРАЇНА»** запропоновано напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна», зокрема шляхом впровадження механізму управління зовнішньоторговельними операціями, оптимізації процесу пошуку контрагентів і встановлення контактів, зменшення витрат виробництва з метою зменшення собівартості товару, проведення гнучкої цінової політики, впровадження системи ціноутворення, що знижує ризики, пов'язані зі зміною валютного курсу.

ВИСНОВКИ

Дослідження, проведене у кваліфікаційній роботі, дало змогу дійти наступних висновків.

Якщо узагальнити визначення конкурентоспроможності підприємства, то слід сказати, що це його здатність створювати та надавати конкурентоспроможний товар або послугу. Слід зазначити, що в науковій літературі прийнято розрізняти внутрішню та міжнародну конкурентоспроможність, яка відповідно відноситься до внутрішнього та світового ринку. В переважній більшості країн світу панує система відкритої ринкової економіки як основа соціально-економічного ладу суспільства, то будь-який внутрішній ринок може бути сферою конкуренції як вітчизняних так і закордонних виробників і відповідно їх товарів. Тому, треба визнати, що в сучасних ринкових умовах конкуренція в переважній більшості носить міжнародний характер.

Міжнародна конкурентоспроможність окремого підприємства визначається безліччю чинників, без врахування яких не можна побудувати цілісної картини стану його конкурентоспроможності. Великого значення набуває специфіка виробництва та діяльності підприємства, що накладає рамки та потребує більш детального розгляду факторів впливу та чинників розвитку. Аналіз макрооточення передбачає вивчення впливу таких компонент: демографічної, економічної, природної, технологічної, політико-правової та соціально-культурної. До факторів макрооточення віднесено: адміністративно- організаційні; політико-правові; техніко-технологічні; соціально- культурні. До факторів мікрооточення віднесені: соціально-культурні фактори місцевого рівня, що складаються з факторів впливу замовників та посередників; фактори впливу конкурентів (реальних чи потенційних); акціонерів, власників та інвесторів.

Слід зауважити, що в питаннях оцінки конкурентоспроможності продукції на сьогоднішній день, розроблено досить багато методів оцінки конкурентоспроможності і що дана категорія оцінки не потребує такого величезного обсягу даних, підходів та критеріїв, як конкурентоспроможність підприємства.

Загальноприйнятої та конкретної методики комплексної оцінки конкурентоспроможності підприємства на даний час не існує, тому дану категорію слід вивчати та оцінювати системно, зважаючи на всі фактори, специфіку та багато інших показників. Кількісні методи оцінювання конкурентоспроможності пов'язані здебільшого з розрахунком відносних величин (індексів, коефіцієнтів), що визначають рівень ключових показників за окремими аспектами конкурентоспроможності (сферами діяльності), і їхнім подальшим об'єднанням у групові та інтегральні показники. Вони допомагають оцінити реальні шанси організації у конкурентній боротьбі за стратегічні зони господарювання та ухвалити зважене управлінське рішення. Якісні методи оцінювання переважно мають низький ступінь математичної формалізації і пов'язані з експертними оцінками. Вони не дають змоги використовувати оцінку конкурентоспроможності організації в процесі аналізу, не вирізняються науковою суворістю, їм властива суб'єктивність і умовність.

Puratos Group - міжнародна корпорація, яка у 2020 році відсвяткувала 100 років діяльності, досягнувши обороту в 2 мільярди євро та підтвердивши свої керівні принципи. Компанія характеризується великим асортиментом продуктів та досвідом їх застосування у хлібному, кондитерському та шоколадному виробництвах. Загальна вартість активів ТОВ «Пуратос Україна» за 2017-2019 рр. має тенденцію збільшення на 115948,5 тис. грн. Цей показник має стабільно високий рівень та відповідає нормативу. ТОВ «Пуратос Україна» вистачає активів, які використовуються у якості сировини, матеріалів для виробництва продукції. Можна відзначити, що за три роки підприємство досягло збільшення чистого прибутку на 35447,5 тис. грн. (4,24%), а доходів – на 134780,5 тис. грн. (2,16%), що свідчить про економічний розвиток та нарощування обсягів продажу. Однак слід відмітити, що у підприємства також зросли показники собівартості (на 101321,4 тис. грн. або 2,09%) та витрат (на 169228,0 тис. грн. або 2,32%). Це пов'язано як із збільшеннями обсягів імпорту та вироблення продукції, так і з підвищенням цін на ресурси і різке коливання гривневого курсу.

Аналіз демонструє, що взагалі підприємство має позитивну динаміку імпорتنих операцій. У 2019 році при порівнянні з 2017 загальний обсяг імпорту у вартісному вираженні збільшився на 37 928 871 гривень або у 2,28 рази. Валова частка та роль у збільшенні обсягів імпорту належить поліпшувачам та міксам для хлібобулочних виробів. Структура імпорту ТОВ «Пуратос Україна» перетерпіла певних змін – частка поліпшувачів та міксів скоротилась у 2019 році до 38% (з 50% у 2017 році), а частка заквасок, які теж є вагомою імпортною статтею, з 46% у 2017 році до 32% (у 2019 році). ТОВ «Пуратос Україна» демонструє позитивну динаміку продажів. У 2019 році у порівнянні із 2017 загальний обсяг продажів продуктів власного виробництва збільшився у 1,91 рази або на 36 500 864 гривень.

Після проведеного аналізу надано матрицю SWOT, сформовану для ТОВ «Пуратос Україна». ТОВ «Пуратос Україна» має найбільш вагомні сильні сторони, серед яких високоякісна продукція, сертифікована за стандартами ЄС, наявність власних виробничих потужностей, кваліфіковані кадрові ресурси, ефективне ціноутворення, висока ступінь лояльності старих контрагентів. Самими слабкими сторонами досліджуваного підприємства є залежність від імпорту сировина та

устаткування, зростання собівартості окремих продуктів. ТОВ «Пуратос Україна» потрібно сфокусуватися на пошуку шляхів збільшення обсягів імпорту продукції, яка забезпечує продажі, та зниження собівартості, а також розширення частки ринку для здійснення ефективних зовнішньоторговельних операцій, що в загальному має підвищити конкурентоспроможність компанії на внутрішньому ринку країни та на закордонних ринках.

На основі таблиць та експертних оцінок побудовано радар конкурентоспроможності підприємства. Упорівнянні з конкурентами, Puratos займає лідируючі позиції за показниками асортименту, унікальності продукції, каналів збуту, технічним рівнем виробництва, якістю товарів та надійністю. Проте, не зважаючи на ряд переваг, має певні недоліки та поступається такими категоріями як впізнаваність бренду, ціна та доля ринку. Компанія суттєво переважає таких гравців ринку як Щедро, Солес та Фруктес, це тому, що українські компанії поступаються за категоріями «впізнаваність бренду», «технічний рівень», «канали збуту» та «асортимент».

Для підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності запропоновано механізм управління зовнішньоторговельними операціями, який повинен містити наступний комплекс заходів: визначення макро- та мікроекономічних умов здійснення зовнішньоторговельних операцій; діагностика зовнішньоекономічного потенціалу ТОВ «Пуратос Україна»; регулювання якості реалізації зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Пуратос Україна»; прийняття управлінських рішень по усуненню негативних відхилень з метою підвищення прибутковості зовнішньоторговельних операцій. В цілому здійснення імпортних операцій ТОВ «Пуратос Україна» є ефективним і прибутковим, але деяких недоліків можна уникнути за допомогою приведеного комплексу заходів щодо поліпшення організації і підвищенню ефективності імпортних операцій.

Ми пропонуємо підприємству розглянути можливість впровадження програмного продукту IT-Enterprise – система, яка розроблена для крупних підприємств та їх груп, що має конфігурації, які враховують галузеві особливості.

Ми пропонуємо розглянути ризики, пов'язані, можливим підвищенням або зниженням курсу валюти. Для цього необхідно розрахувати коефіцієнт ризику зміни валютного курсу за наведеною методикою. Таким чином, запропонована система ціноутворення значно знижує ризики, пов'язані зі зміною валютного курсу, що забезпечує фінансову стабільність та стійкість ТОВ «Пуратос Україна». Система знижок для клієнтів стимулює їх до вчасного розрахунку чи передплаті. Залежність індексу зміни зовнішньоторговельної діяльності від прибутку від імпортних операцій пропонуємо розраховувати з урахуванням коефіцієнту ризику зміни валютного курсу. Для ефективної зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Пуратос Україна» планова кількість контрактів повинна складати не менше 252 одиниць, значення нижче буде погіршувати ефективність зовнішньоекономічної діяльності, значення вище – значно підвищувати. Для скорочення витрат пропонується укласти договір про постачання сировини (фрукти для виготовлення начинок) з ТОВ «Фруталія», вартість сировини на даних заводах нижче на 5%. В результаті матеріальні витрати скоротяться на 5%.

Новий прогнозний радар міжнародної конкурентоспроможності демонструє, що у порівнянні з конкурентами, Puratos наблизиться до рівня Lesaffre та Backaldrin.

АНОТАЦІЯ

Черкез А.С., «Підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства галузі харчової промисловості (на прикладі ТОВ «Пуратос Україна»)», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Міжнародні економічні відносини», Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є міжнародна конкурентоспроможність ТОВ «Пуратос Україна» та шляхи її підвищення. У роботі розглядається сутність та рівні міжнародної конкурентоспроможності підприємства, визначаються чинники, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність підприємства харчової галузі та методичний апарат визначення та оцінювання її рівня.

Проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Пуратос Україна», здійснено аналіз впливу чинників, що сприяють та заважають формуванню конкурентних переваг підприємства на міжнародному ринку. Проведено оцінку рівня міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна», побудовано радар міжнародної конкурентоспроможності.

Запропоновано напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності ТОВ «Пуратос Україна», зокрема шляхом впровадження механізму управління зовнішньоторговельними операціями, оптимізації процесу пошуку контрагентів і встановлення контактів, зменшення витрат виробництва з метою зменшення собівартості товару, проведення гнучкої цінової політики, впровадження системи ціноутворення, що знижує ризики, пов'язані зі зміною валютного курсу.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність підприємства, конкурентні переваги, конкурентне середовище, харчова галузь, радар міжнародної конкурентоспроможності, чинники міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

ANNOTATION

Cherkez A.S., "Increasing the international competitiveness of the food industry (on the example of LLC "Puratos Ukraine")", qualification work for a master's degree in 292 "International Economic Relations" in the master's program "International Economic Relations", Odessa National University of Economics, Odessa, 2020

The master's qualification work consists of three sections. The object of the study is the international competitiveness of Puratos Ukraine LLC and ways to increase it. The paper considers the essence and levels of international competitiveness of the enterprise, determines the factors influencing the international competitiveness of the food industry and the methodological apparatus for determining and assessing its level.

The foreign economic activity of Puratos Ukraine LLC is analyzed, the analysis of the influence of the factors promoting and interfering with formation of competitive advantages of the enterprise in the international market is carried out. The level of

international competitiveness of Puratos Ukraine LLC was assessed, and a radar of international competitiveness was built.

The directions of increase of international competitiveness of Puratos Ukraine LLC are offered, in particular by introduction of the mechanism of management of foreign trade operations, optimization of process of search of contractors and establishment of contacts, reduction of production costs for the purpose of reduction of prime cost of goods associated with changes in exchange rates.

Key words: international competitiveness of the enterprise, competitive advantages, competitive environment, food industry, radar of international competitiveness, factors of international competitiveness of the enterprise.